

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Perspektifinden Mikro Öğretim

Sibel Kandemir

0000-0002-1002-4378

Karabük Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye

ror.org/00jga9g46

sibelkandemir@karabuk.edu.tr

Öz

Eğitim bir sistem olarak düşünüldüğünde öğretmen, öğrenci ve öğretim programı bu sistemin en önemli girdilerini oluşturmaktadır. Girdiler içerisinde öğretim süreci ve sistemin çıktıları üzerinde hem etkisinin fazlalığı hem de kontrol edilebilirliğinin yüksek olması sebebiyle eğitim kalitesinin artırılması tartışmaları öğretmen yetiştirmedeki başarı ve öğretmen yeterliği noktasında kilitlenmektedir. Yaşanan sosyal değişimler dikkate alın MEB öğretmenlik yeterliklerine dair yaptığı güncelleme ile 3 temel yeterlilik alanı belirlemiştir. Buna göre öğretmenlerin mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler genel başlıkları altında kendi alanlarına dair bilgiye, bu bilgiyi doğru bir şekilde aktarmaya yönelik mesleki beceriye sahip olmaları, görevleri ile ilgili yasal düzenlemeleri takip etmeleri, milli, manevi ve evrensel değerlere bağlı olmaları, kişisel ve mesleki gelişimlerini doğru bir şekilde değerlendirmeye ve geliştirmeye açık olmaları beklenmektedir. Alanı ile ilgili temel bilgi ve becerilere sahip olsa da öğretmenlik becerileri yeterli olmayan, iletişim becerileri geliştirilmeye muhtaç bir öğretmenin mesleğini etkili bir şekilde yerine getirmesi istenen düzeye ulaşamayacaktır. Bu sebeple öğretmen yetiştiren fakültelerde aday öğretmenlerin öğretim, sınıf yönetimi ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik dersler verilmektedir. Öğretmen yetiştirmeye yönelik fakültelerde verilen teorik bilgilerin uygulamalarla desteklenmesi, öğretmen adaylarına yapay ve gerçek sınıf ortamlarında öğretmenlik deneyimlerinin artırılması mesleki gelişimleri açısından önemlidir. Mikro öğretim de teorik bilgilerin pratiğe aktarılmasında ve öğretmen adaylarının öğretim becerilerinin geliştirilmesinde tercih edilen bir yöntemdir. Özel olarak düzenlenmiş bir sınıf ortamında ve sınırlandırılmış bir sürede ders sunumu yapan adayların öğretim süreçleri değerlendirilerek meslekî gelişimleri desteklenmektedir. Araştırmamızda din dersleri öğretmenlerinin mesleğe hazırlanmalarında mikro öğretim etkinliğini ölçmek amacıyla İlahiyat Fakültesi 4. sınıf öğrencileri ile “Özel Öğretim Yöntemleri” dersi kapsamında bir mikro öğretim süreci gerçekleştirilmiş ve video kaydı alınmıştır. Video kaydını izleyen aday öğretmen, kendi performansına dair öz değerlendirme yapmıştır. Gerçekleştirilen bu süreç aday öğretmenlerce değerlendirilmiş ve öğretim üyesinin MEB öğretmenlik uygulaması değerlendirme formunu dikkate alarak hazırladığı gözlem formu sonuçları ile birlikte yorumlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmamızda elde edilen verilere göre mikro öğretim süreci öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişimlerine birçok katkıları sunmuştur. Bu katkıların başında öğretmen adayına güçlü ve zayıf yönlerini keşfetme fırsatı sunması, mesleğe yönelik tecrübe kazandırması gelmektedir. Öğretmen adaylarının mikro öğretim sürecinde zamanı verimli kullanma, sınıf yönetimi, yöntemi etkin bir şekilde uygulama, derse dikkat çekme ve iletişim hususlarında zorlukları yaşadıkları, bazı adayların ise çok fazla heyecanlandıkları gözlenmiştir. Katılımcılar, mikro

öğretim sürecinde sınıfın beklentilerinden daha kalabalık olmasını, ders süresinin kısalığını ve yaşanan stresi olumsuz etkenler olarak görmekle birlikte bu deneyimin daha alt sınıflardan başlanarak gerçekleştirilmesinin faydalı olacağı kanaatindeyler.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi; Mikro Öğretim; Öğretmen Adayları; Öğretmen Eğitimi

Öne Çıkanlar

- Mikro öğretim aday öğretmene, gerçek sınıf ortamının karmaşık problemleri ile karşılaşmadan daha kontrollü bir ortamda öğretmenlik becerilerini geliştirmesinde önemli fırsatlar sunmaktadır.
- Çalışmamızda din kültürü ve ahlak bilgisi ya da imam hatip meslek dersleri öğretmeni olarak görev yapacak ilahiyat fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirdiğimiz mikro öğretim süreci kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıları yönüyle değerlendirilmiştir.
- Elde edilen verilere göre mikro öğretim aday öğretmenin kendisini mesleğe hazırbulunuşluk düzeyi açısından ölçme olanağı vermektedir.
- Mesleki tecrübenin kazandırıldığı mikro öğretim topluluk önünde hitap etmede hissedilen stresi azaltırken, özgüveni artırmaktadır.
- Sınıf mevcutlarının beklenenden fazla olması, ders süresinin kısıtlılığı ve yaşanan heyecan mikro öğretim sürecinin olumsuz yanları olarak ifade edilmekle birlikte katkıları dolayısıyla daha alt sınıflardan başlanarak uygulanmasını önerilmektedir.

Atıf Bilgisi

Kandemir, Sibel. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Perspektifinden Mikro Öğretim". *Eskiyeni* 54 (Eylül 2024), 1027-1051.

<https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1465424>

Makale Bilgileri

<i>Etik Kurul İzni</i>	Etik onay Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından verilmiş olup 24.11. 2023 tarihli ve 2023/8(25) numaralıdır.
<i>Geliş Tarihi</i>	05 Nisan 2024
<i>Kabul Tarihi</i>	30 Ağustos 2024
<i>Yayın Tarihi</i>	30 Eylül 2024
<i>Hakem Sayısı</i>	İki İç Hakem - İki Dış Hakem
<i>Değerlendirme</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik
<i>Etik Beyan</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.
<i>Benzerlik Taraması</i>	Yapıldı - intihal.net
<i>Çıkar Çatışması</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
<i>Finansman</i>	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
<i>Etik Bildirim</i>	eskiyenedergi@gmail.com
<i>S. Kalkınma Amaçları</i>	4 Nitelikli Eğitim
<i>Lisans</i>	CC BY-NC 4.0

Microteaching from the Perspective of Religious Culture and Moral Knowledge Teacher Candidates

Sibel Kandemir

0000-0002-1002-4378

Karabük University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Studies, Karabük, Türkiye
[ror.org/00jga9g46](mailto:sibelkandemir@karabuk.edu.tr)
sibelkandemir@karabuk.edu.tr

Abstract

When education is considered as a system, teacher, student and curriculum constitute the most important inputs of this system. The discussions on improving the quality of education are locked at the point of success in teacher training and teacher competence, due to both the high impact on the teaching process and the outputs of the system as well as their high controllability. Considering the social changes, the Ministry of National Education (MONE) has determined 3 basic competency areas with the update on teaching competencies. Accordingly, under the general headings of professional knowledge, professional skills, attitudes and values, teachers are expected to have knowledge about their field, professional skills to transfer this knowledge accurately, to follow the legal regulations related to their duties, to be committed to national, spiritual and universal values, and to be open to evaluating and improving their personal and professional development accurately. A teacher who has basic knowledge and skills in his/her field, but whose teaching skills are inadequate and whose communication skills need to be developed, will not be able to fulfill his/her profession effectively. For this reason, courses are given in teacher training faculties to improve the teaching, classroom management and communication skills of prospective teachers. Supporting the theoretical knowledge given in teacher training faculties with practices and increasing the teaching experience of prospective teachers in artificial and real classroom environments are important for their professional development. Micro-teaching is a preferred method for transferring theoretical knowledge into practice and improving the teaching skills of candidate teachers. In a specially organized classroom environment and for a limited time, the teaching processes of the candidates who make a course presentation are evaluated and their professional development is supported. In our research, in order to measure the effectiveness of microteaching in the preparation of religious education teachers for the profession, a microteaching process was carried out with the 4th grade students of the Faculty of Theology within the scope of the "Special Teaching Methods" course and a video recording was taken. After watching the video recording, the candidate teacher made a self-evaluation of his/her own performance. This process was evaluated by the candidate teachers and the results of the observation form prepared by the lecturer taking into account the MONE teaching practice evaluation form were interpreted together with the results. According to the data obtained in our study, which was conducted with qualitative research method, the micro-teaching process made many contributions to the personal and professional development of candidate teachers. One of the most important of these contributions is that it provides the candidate teacher with the opportunity to discover his/her strengths and

weaknesses and to gain experience for the profession. It was observed that the candidate teachers had difficulties in using time efficiently, classroom management, applying the method effectively, drawing attention to the lesson and communication during the microteaching process, and some of the candidate teachers were over-excited. Although the participants considered the fact that the class was more crowded than expected, the shortness of the lesson duration and the stress experienced during the microteaching process as negative factors, they believe that it would be beneficial to implement this experience starting from lower grades.

Keywords

Religious Education; Religious Culture and Moral Knowledge; Micro Teaching; Teacher Candidates; Teacher Education

Highlights

- Microteaching offers important opportunities for the prospective teacher to develop teaching skills in a more controlled environment without encountering the complex problems of the real classroom environment.
- In our study, the microteaching process that we realized with the students of the Faculty of Theology who will serve as religious culture and ethics or imam hatip vocational courses teachers was evaluated in terms of its contributions to their personal and professional development.
- According to the data obtained, micro-teaching gives the prospective teacher the opportunity to measure himself/herself in terms of his/her level of readiness for the profession.
- Micro-teaching, where professional experience is gained, reduces the stress felt in public speaking and increases self-confidence.
- Although the higher than expected class size, the limited duration of the lesson and the excitement experienced are expressed as negative aspects of the microteaching process, it is recommended that it be implemented starting from lower grades due to its contributions.

Citation

Kandemir, Sibel. "Microteaching from the Perspective of Religious Culture and Moral Knowledge Teacher Candidates". *Eskiyeni* 54 (September 2024), 1027-1051.

<https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1465424>

Article Information

Ethics committee	Ethical approval was granted by Karabük University, Social Sciences and Humanities, dated 24.11.2023 and numbered 2023/8(25).
<i>Date of submission</i>	05 April 2024
<i>Date of acceptance</i>	30 August 2024
<i>Date of publication</i>	30 September 2024
<i>Reviewers</i>	Two Internal & Two External
<i>Review</i>	Double-blind
<i>Plagiarism checks</i>	Yes - intihal.net
<i>Conflicts of Interest</i>	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest
<i>Grant Support</i>	No funds, grants, or other support was received.
<i>Complaints</i>	eskiyenidergi@gmail.com
<i>S. Development Goals</i>	-
<i>License</i>	CC BY-NC 4.0

Giriş

Öğretmenlik mesleğine yönelik beklentiler bilgide, teknolojiye ve sosyal yaşamdaki değişimlere paralel olarak değişmektedir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı 2017 yılında öğretmenlik genel yeterliliklerine dair bir güncelleme gerçekleştirmiştir. Mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler yeterlilik alanlarında 11 temel yeterlik ve 65 alt yeterlik belirlenmiştir. Belirlenen bu özelliklerin öğretmen yetiştirme sürecinde lisans dersleri ve öğretmenlik uygulaması başta olmak üzere, hizmet içi eğitim, performans değerlendirme, öz değerlendirme, kariyer gelişimi, öğretmen istihdamı gibi hizmet sürecinde de esas alınacağı bildirilmiştir.¹

MEB tarafından belirlenen öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri incelendiğinde kendi alanına hakim, öğretim ve iletişim becerileri gelişmiş, milli ve manevi değerlere bağlı, evrensel insani değerlere sahip, kişisel ve mesleki gelişimine önem veren bir öğretmen profili ortaya çıkmaktadır. Sosyal, kültürel ve mesleki anlamda gelişmiş bir öğretmen beklentisinin karşılanmasında öğretmen yetiştiren fakültelere de önemli bir sorumluluk yüklendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yüksek öğretimde öğretmen yetiştiren kurumların müfredatlarını güncellemelerinin yanı sıra aday öğretmenlerini çok yönlü geliştirmeye yönelik adımlar atmalarının gerekliliği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda mesleki beceriler yeterlik alanı altında listelenen öğretim sürecini planlama, yürütme ve değerlendirmeye yönelik aday öğretmenlere pratik uygulamaların yaptırılması önem arz etmektedir. Zira bu uygulamalar öğretmen adaylarına yalnız mesleki bilgi ve becerilerini sınama fırsatı sunmakla kalmayacak, onların iletişim ve sosyal becerilerini de destekleyecektir. Bu uygulamalardan biri de mikro öğretimdir.

Mikro öğretim yöntemi, 1963'te Stanford Üniversitesi'nde geliştirildiğinden beri öğretmen yetiştirmede oldukça tercih edilen bir uygulamadır. Uygulamayı, zaman ve öğrenci açısından sınırlandırılmış bir ortamda öğretme durumu olarak tanımlamak mümkündür. Genel olarak mikro öğretim süreci kısa süreli bir ders sunumu ve bu sunuma yönelik anlık geri bildirim yapılmasını içerir.² Stanford üniversitesinde, “planla, öğret, gözlemler, yeniden planla, yeniden öğret ve yeniden gözlemler” şeklinde sıralanan bir süreçle uygulanan mikro öğretim, daha sonra Ulster Üniversitesi'nde “planla, öğret, gözlemler” şeklinde üç basamaklı bir süreç olarak değiştirilmiştir.³ Amobi'ye göre mikro öğretimin geleneksel formunda belirli öğretim becerilerinin geliştirilmesi hedeflenirken, günümüzde birçok öğretmen eğitimi programında bu geleneksel form, komple bir öğretim deneyimi kazandırmaya ve gerçek sınıf ortamında öğretim yapmaya doğru genişletilmiştir.⁴

Mikro öğretimin geleneksel uygulaması beş temel bileşenden oluşmaktadır. Bunlar, gerçek bir öğretimin yapılması, öğrenci sayısının, ders süresinin ve kapsamının sınırlandırılması, öğretim becerileri ya da tekniklerinin uygulanması gibi belirli bir görevi

¹ *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri* (Ankara: Mili Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017), 8-9.

² Dwight William Allen - James Michael Cooper, *Micro-teaching* (Washington: U.S. Department of Health, Education, and Welfare, Office of Education, National Center for Educational Communication, 1972), 1.

³ Agnes Higgins - Honor Nicholl, “The Experiences of Lecturers and Students in The Use of Microteaching as a Teaching Strategy”, *Nurse Education in Practice* 3/4 (2003), 220.

⁴ Funmi A. Amobi, “Preservice Teachers' Reflectivity on the Sequence and Consequences of Teaching Actions in a Microteaching Experience”, *Teacher Education Quarterly* 32/1 (2005), 115-116.

başarmaya yönelik öğretmen eğitiminin odağının daraltılması, zaman, geri bildirim gibi sürecin bileşenleri üzerinde yüksek bir kontrol sağlanması ve öğretimle ilgili geri bildirim yapılmasıdır.⁵ Mikro öğretimde deneysel olarak gerçekleştirilen öğretimin kısa tutulması yaygın olmakla birlikte bu sürenin ne kadar olacağına dair (5-10 dakika, 5-20 dakika gibi) farklı uygulamalar mevcuttur.⁶ Öğretmen yetiştirmede teorinin pratiğe aktarılmasına aracılık eden mikro öğretimde, aday öğretmenin öğretim deneyimi üzerinde değerlendirmeler yapılarak öğretmenlik becerilerinin geliştirilmesi hedeflenir. Öğretim tecrübesine yönelik geri bildirimlerin ders sunumu yapan öğrencinin kendisinden, dersten sorumlu öğretim üyesinden, sınıf arkadaşlarından ve ders sunumuna yönelik yapılan video kayıtlardan olmak üzere farklı kaynaklardan gelmesi mümkündür.⁷

Mikro öğretim, gerçek sınıf ortamının kompleks yapısından kaynaklanan sorunlarla karşılaşmadan önce öğretmen adaylarına öğretim tecrübesi sunması açısından faydalı görülmektedir. Zira bu uygulamada tecrübesiz öğretmenlere daha az riskli bir ortamda deneyim imkânı vererek gerçek sınıf ortamındaki güçlülere hazırlanması için olanak tanınmaktadır. Mikro öğretim sürecinde aday öğretmen, aldığı geri bildirimlerle güçlü ve zayıf yanlarını görme ve eksikliklerini giderme olanağı da elde etmektedir. Ayrıca gerçek sınıf ortamlarında yaşanacak ders sunumu tecrübesine göre, düzenlenmiş yapay bir çevrede öğretim tecrübesinin daha az kaygı verici olması, deneyimin tekrarlanmasının mümkün olması da mikro öğretimin olumlu özellikleri olarak değerlendirilmektedir.⁸

Mikro öğretimle, aday öğretmenin ders planı hazırlama, topluluk önünde konuşma, zamanı etkin bir şekilde kullanma, öğretim hedefleri oluşturma, hedeflere uygun strateji ve yöntemleri belirleme, soru sorma ve sınıf hâkimiyeti gibi becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.⁹ Yapılan çalışmalarda mikro öğretimin, öğretmen adaylarının öğretme yeterlilik algıları üzerinde olumlu etkisinin olduğu¹⁰, özgüvenlerini arttırdığı, öğretmeye yönelik kişisel alışkanlık ve anlayışları hakkında farkındalık sağladığı¹¹, güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerine yardımcı olduğu¹² gösterilmiştir.

Mikro öğretimin öğretmenlik becerilerinin geliştirilmesinde olumlu katkıları ortaya koyan çalışmaların çokluğu yanında mikro öğretimin sınırlılıklarından da söz eden çalışmalar da vardır. Örneğin mikro öğretimin gerçek sınıf ortamından uzak, yapay bir sınıf ortamında gerçekleştirilmesi ve öğretimin tümü üzerinde değil belli bir beceri üzerinde yoğunlaşması sebebiyle eleştirildiğini ifade eden Wragg, kendi eleştirisini de mikro

⁵ Dwight W. Allen - Arthur W. Eve, "Micro-Teaching", *Theory Into Practice* 7/5 (1968), 181.

⁶ Özcan Demirel, *Öğretim İlke ve Yöntemleri (Öğretme Sanatı)* (Ankara: Pegem Akademi, 2004), 116-117; Leyla Küçükahmet, *Eğitim Programları ve Öğretim* (Ankara: Gazi Kitabevi, 1997), 130.

⁷ Jodi Benton-Kupper, "The Microteaching Experience: Student Perspectives", *Education* 121/4 (2001), 830.

⁸ Allen - Cooper, *Micro-teaching*, 5; Küçükahmet, *Eğitim Programları ve Öğretim*, 133.

⁹ Seval Deniz Kılıç, "Matematik Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Deneyimlerine İlişkin Görüşleri ve Okul Uygulamaları Dersinden Beklentileri", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/2 (2016), 153.

¹⁰ Amanda G. Mergler - D. Tangen, "Using Microteaching to Enhance Teacher Efficacy in Pre-service Teachers", *Teaching Education* 21/2 (2010), 209.

¹¹ Willis D. Copeland, "The Relationship Between Microteaching and Student Teacher Classroom Performance", *The Journal of Educational Research* 68/8 (1975), 292.

¹² Benton-Kupper, "The Microteaching Experience: Student Perspectives", 835.

öğretimde öğretmen adaylarının video kayıtlarının alınması ve sonrasında kendilerinin bu kayıtları izlemeleri üzerine yapmaktadır. Ona göre video kayıtlarını ilk kez izleyen adayların kendilerini kötü hissetmesi, aşırı derecede eleştirel olması mümkündür ki buna “kozmetik etki” adı verilmektedir. Ayrıca video kayıtlarını izleyen adayların eksiklerini görüp gidereceği beklenmektedir. Ancak bazı öğretmen adayları bunu yaparken, bazı kişiler bu kayıtları izlerken gergin olmakta, kırılmalı hale gelmekte ve özgüvenleri zayıflamaktadır.¹³

Mikro öğretimin gerçekleştirilmesi için teknolojik aygıtları da içeren önemli bir çevre düzenlemesi gerekmektedir.¹⁴ Bazı kurumlarda imkânların elverişli olmaması sebebiyle tekniğin başarı şansının azalma ihtimali söz konusudur. Mikro öğretimin önemli bir bileşeni olan geri bildirim çok hassas, düşünceli ve yapıcı bir formda yapılmaması halinde öğretmen adayının yetişmesinde değerli bir bileşen olması beklenen mikro öğretimin tam tersi bir etki yaratma olasılığı vardır.¹⁵ Mikro öğretimin iyi bir organizasyonla yapılmadığı takdirde sınıf yönetiminde çeşitli sorunlara yol açabileceği, öğretmen adaylarının ihtiyaç duyacakları her bilgi ve becerinin kazandırılmasında uygun olmadığı, tekniğe getirilen diğer eleştirilerdendir.¹⁶

Mikro öğretim ilk ortaya çıktığı 1960’lı yılların başından itibaren öğretmen yetiştirmede bir laboratuvar eğitimi olarak kullanılmış ve bu uygulamanın öğretmenlik becerilerine katkısı üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır.¹⁷ Ülkemizde de eğitim fakültelerinin programına 1990-1991 yıllarında¹⁸ eklenen mikro öğretim yönteminin tanıtılması¹⁹, değerlendirilmesi²⁰ ve etkinliği²¹ üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar

¹³ E. C. Wragg, *An Introduction to Classroom Observation* (London: Roulledge, 1999), 90-91.

¹⁴ Higgins - Nicholl, “The Experiences of Lecturers and Students in The Use of Microteaching as a Teaching Strategy”, 222.

¹⁵ Wragg, *An Introduction to Classroom Observation*, 91.

¹⁶ Ahmet Çoban, “Öğretmen Eğitiminde Mikro-Öğretim ve Farklı Yaklaşımlar”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik)* 14/53 (2015), 226.

¹⁷ Copeland, “The Relationship Between Microteaching and Student Teacher Classroom Performance”; Mergler - Tangen, “Using Microteaching to Enhance Teacher Efficacy in Pre-service Teachers”; Benton-Kupper, “The Microteaching Experience: Student Perspectives”; Higgins - Nicholl, “The Experiences of Lecturers and Students in The Use of Microteaching as a Teaching Strategy”; Amobi, “Preservice Teachers’ Reflectivity on the Sequence and Consequences of Teaching Actions in a Microteaching Experience”.

¹⁸ Hilal Kazu, *Öğretmen Yetiştirmede Mikro Öğretim Yönteminin Etkliliği* (Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996), 11.

¹⁹ Çoban, “Öğretmen Eğitiminde Mikro-Öğretim ve Farklı Yaklaşımlar”.

²⁰ Etem Yeşilyurt, “Mikro Öğretim Yöntemi ve Örnek Ölçme-Değerlendirme Formunun Geliştirilmesi”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 10/4 (2021), 3156-3172.

²¹ Kılıç, “Matematik Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Deneyimlerine İlişkin Görüşleri ve Okul Uygulamaları Dersinden Beklentileri”; Tolga Babacan - Fatma Şaşmaz Ören, “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli Mikro Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/1 (2018), 195-224; Ayten Arslan, “Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretimle ‘Öğretmenlik’ Yolculuğu: Bir Karma Desen Araştırması”, *Eğitim ve Bilim* 46/207 (2021), 259-283; Serkan Sevim, “Mikro-Öğretim Uygulamasının Öğretmen Adayları Gözüyle Değerlendirilmesi”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 21 (2013), 303-313; İlker Dere, “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulaması Hakkındaki Değerlendirmeleri”, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama* 10/19 (2019), 29-61; Şükran Tok, “Mikro Öğretim Yönteminin Öğretmen

alanlarına göre incelendiğinde yabancı dil öğretmenliği²², matematik öğretmenliği²³, fen bilgisi öğretmenliği²⁴, biyoloji öğretmenliği²⁵, sınıf öğretmenliği²⁶, sosyal bilgiler öğretmenliği²⁷, Türkçe öğretmenliği²⁸, kimya öğretmenliği²⁹, müzik öğretmenliği³⁰, görsel sanatlar öğretmenliği³¹, beden eğitimi öğretmenliği³² ve okul öncesi öğretmenliği³³ alanları

- Adaylarının Özyeterlik İnançlarına ve Mesleğe Yönelik Tutumlarına Etkisi”, *Milli Eğitim* 45/212 (2016), 5-25; Özge Özdemir, *Mikro Öğretim ve Video-Örnek Olay Etkinliklerinin Öğretmen Adaylarının Genel ve Özel Alan Eğitimi Yeterliklerine Katkısı* (Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Babacan - Şaşmaz Ören, “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli Mikro Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri”.
- ²² Özlem Çakır - Yeşim Aksan, “Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirmede Mikroöğretimin Rolü: Bir Model”, *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi* 7 (1992), 313-320; Alper Gürışık vd., “İngilizce Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulamaları Sonrasında Yapılan Eleştiri ile İlgili Görüşleri”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 16/1 (2018), 58-76.
- ²³ Kılıç, “Matematik Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Deneyimlerine İlişkin Görüşleri ve Okul Uygulamaları Dersinden Beklentileri”.
- ²⁴ Özdemir, *Mikro Öğretim ve Video-Örnek Olay Etkinliklerinin Öğretmen Adaylarının Genel ve Özel Alan Eğitimi Yeterliklerine Katkısı*; Babacan - Şaşmaz Ören, “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli Mikro Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri”; Sevim, “Mikro-Öğretim Uygulamasının Öğretmen Adayları Gözüyle Değerlendirilmesi”.
- ²⁵ Esin Atav vd., “Biyoloji Eğitiminde Mikro Öğretim Uygulamalarına Dair Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 29/4 (2014), 1-15.
- ²⁶ Arslan, “Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretimle ‘Öğretmenlik’ Yolculuğu: Bir Karma Desen Araştırması”.
- ²⁷ Dere, “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulaması Hakkındaki Değerlendirmeleri”; Vural Tüncüler - Cemal Güven, “Mikroöğretim Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Tamamlayıcı Ölçme-Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Okuryazarlık Düzeylerine Etkisi”, *Hacettepe University Journal of Education* 34/2 (2019), 541-564.
- ²⁸ Ali Göçer, “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gerçekleştirdikleri Mikro-Öğretim Uygulamalarının Kendi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30/40 (2016), 21-39; Kenan Bulut vd., “Mikro Öğretim Tekniğinin Türkçe Öğretmen Adaylarının Konuşma Becerilerine Etkisi.”, *Ana Dil Eğitimi Dergisi* 4/1 (2016), 134-150.
- ²⁹ Faik Özgür Karataş - Canan Cengiz, “Özel Öğretim Yöntemleri II Dersinde Gerçekleştirilen Mikro-Öğretim Uygulamalarının Kimya Öğretmen Adayları Tarafından Değerlendirilmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/2 (2016), 565-584.
- ³⁰ Önder Mustul, *Keman Öğretiminde Mikro Öğretim Tekniğinin Öğretme Becerilerine Etkisi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017); Birsen Öztürk, “Video Kamera Kaydına Dayalı Mikro Öğretim Yönteminin Öğrencilerin Piyano Çalma Becerilerine Etkisi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi* 31/335 (2006), 30-36; Serpil Umuzdaş, *Mikro Öğretim Yönteminin Viyolonsel Öğretmeni Adaylarının Öğretim Becerilerine ve Viyolonsel Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi* (Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010).
- ³¹ İsmail Artan, *Mikro Öğretim Uygulamalarının Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Öz Yeterlik Düzeylerine Etkisi* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2020).
- ³² Fikret Alıncak, *Mikro Öğretim Uygulamalarının Öğretim Becerilerine Etkisine İlişkin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Görüşleri* (Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016).
- ³³ Mihriban Hacısalihoglu Karadeniz, “Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Genişletilmiş Mikro Öğretim Tekniğini Matematik Eğitiminde Sürece Dahil Etme Durumları”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 15/1 (2014), 101-120; Oğuz Dilmaç - Cengizhan Yıldız, “Görsel Sanatlar

karşımıza çıkmaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının öğretme becerilerinin geliştirilmesinde mikro öğretim uygulamasını değerlendiren bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

Çalışmamızın amacı, din kültürü ve ahlak bilgisi veya imam hatip meslek dersleri öğretmenleri olarak görev alacak ilahiyat fakültesi öğrencilerinin mesleğe hazırlanmalarında mikro öğretim uygulamasının etkinliğini öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde ortaya koymaktır. Bu ana hedef doğrultusunda mikro öğretim sürecinde adayların karşılaştıkları zorlukların tespiti, video kaydı, akran değerlendirmelerinin mesleki ve kişisel gelişime katkılarının ortaya çıkarılması ve mikro öğretim uygulamasının daha etkin bir şekilde kullanımı için öneriler geliştirilmesi de amaçlanmaktadır.

1. Yöntem

1.1. Araştırma Deseni

Araştırmamız nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine göre gerçekleştirilmiştir. Nitel durum çalışmaları ele alınan durumun derinlemesine incelenmesi ve bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi söz konusudur. Genellikle birden fazla veri toplama aracı kullanılarak zengin bir veri seti oluşturulmaya çalışılan durum araştırmalarında araştırma konusuna ilişkin değişim ve süreçlerin anlaşılması hedeflenmektedir.³⁴ Araştırmamızda da ilahiyat fakültesi öğrencilerinin mikro öğretim tecrübeleri bütüncül bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmamız 2023-2024 eğitim öğretim yılında Karabük Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde 4. sınıfta eğitim gören 22 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan ve öğretmenlik uygulamasına katılan öğrencilerden gönüllü olanlar dâhil edilmiştir. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları eşittir. Katılımcılar öğrenci sözcüğünün ilk harfi, mülakat sıra numarası ve cinsiyetin ilk harfi ile kodlanmıştır. Bu kodlamaya göre Ö1K, Ö3K, Ö5K, Ö6K, Ö8K, Ö9K, Ö12K, Ö15K, Ö16K, Ö17K, Ö22K kadın katılımcıları Ö2E, Ö7E, Ö10E, Ö11E, Ö13E, Ö14E, Ö18E, Ö19E, Ö20E, Ö21E erkek katılımcıları ifade etmektedir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmamıza veri toplamak amacıyla 10 sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Öğretmen adaylarının mikro öğretime dair duygu ve düşünceleri bu görüşme formu ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca ders sorumlusu öğretim üyesi tarafından mikro öğretim sürecini değerlendirmek amacıyla öğretmenlik uygulaması gözlem formunda yer alan kriterlerden mikro öğretim için uygun olan 20 tanesi seçilmiş ve yeni bir gözlem formu oluşturulmuştur. Ders planı hazırlama, etkili giriş, hedeflerden haberdar etme, ön öğrenmelerle ilişkilendirme, konuyla ilgili temel kavram ve ilkeleri bilme ve mantıksal bir şekilde ilişkilendirme, derse ilgi ve güdüyü sürdürebilme, teknoloji

Öğretmeni Yetiştirmede Mikro Öğretimin Etkisi", *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication* 7/2 (2017), 285-294.

³⁴ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 83.

faydalanma, sözel dili ve beden dilini etkili kullanma, zaman yönetimi, açık ve anlaşılır yönergeler verme, konuya uygun yöntem ve teknikleri belirleme, gözlem formunda yer alan davranışlardan bazılarıdır. Gözlem formunda yer alan her bir yeterlik geliştirilmeli (1), orta (3) ve iyi (5) şeklinde değerlendirilmiştir. Gözlem formunun bir örneği öğrenciler ile paylaşılarak mikro öğretim öncesi değerlendirme kriterleri hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Gözlem formundan elde edilen veriler aday öğretmenlerin öğretmenlik yeterlikleri açısından değerlendirilmiştir.

1.4. Araştırma Süreci

Özel Öğretim Yöntemleri dersi kapsamında öğretmen adaylarına bahar döneminin ilk haftalarında öğretim ilke ve yöntemleri derslerinden aşına oldukları öğretim sürecinin planlanması, kazanımlara uygun strateji, yöntem ve tekniklerin seçilmesi ve uygulanmasına yönelik hatırlatmalarda bulunulmuştur. Öğretim sürecinde dikkat edilmesi gereken unsurlar hakkında bilgi verildikten sonra öğrencilere Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde uygulanması muhtemel yöntem ve tekniklerden birini seçerek, bu yöntem ve tekniği etkili bir şekilde uygulayabilecekleri bir konunun ortalama 25 dakikalık bir sürede sunumu yaptırılmıştır. Öğretmen adaylarının ders sunumlarının video kaydı alınmıştır. Vakit darlığı ve öğrenci sayısının fazlalığı sebebiyle ders video kaydının sınıfta birlikte izlenmesi mümkün olmadığı için video kaydının aday öğretmen tarafından izlenerek öz değerlendirme yapılması sağlanmıştır. Her ders sunumundan sonra sınıftaki öğrenciler ve ders sorumlusu öğretim üyesi tarafından aday öğretmenin ders anlatımına yönelik geri bildirimde bulunulmuştur. Üniversitede yapay bir sınıf ortamında mikro öğretim tecrübesi yaşayan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması için gittikleri okulda gerçek sınıf ortamında da en az 40 dakikalık ders sunumu yapmaları sağlanmıştır. Süreç sonunda öğretmen adaylarının mikro öğretim uygulamasına dair düşünceleri görüşme formu kullanılarak toplanmış ve öğretim üyesinin gözlemleri ile birlikte analiz edilmiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Araştırmamızda görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Betimsel analizde ilk aşama araştırma konuları, soruları ya da boyutlarından oluşturulan bir çerçevenin oluşturulmasıdır. Bu aşama ile belirlenen temalar ile veri kaybı ya da yanlış veri analizinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. İkinci aşamada belirlenen çerçeveye göre verilerin okunup, düzenlenmesi söz konusudur. Üçüncü aşamada düzenlenen verilerin tanımlanması ve son aşamada ise bulguların yorumlanması işi gerçekleştirilir.³⁵ Çalışmamızda “mikro öğretimin tanımı, kişisel ve mesleki gelişime katkıları, mikro öğretim sürecinde yaşanan zorluklar, mikro öğretimin olumlu ve olumsuz yanları, ders videosuna dair duygu ve düşünceler, mikro öğretimin öğretmenlik mesleğine dair duygu ve düşüncelere etkisi, mikro öğretimin tavsiye edilme durumu, daha etkili bir mikro öğretim sürecine yönelik öneriler, mikro öğretimle birlikte keşfedilen eksiklikler ve öğretmenlik uygulamasına katkıları” temalar olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının yanıtları bu temalar altında bir araya toplanarak değerlendirilmiş ve güvenilirliği artırmak amacıyla zaman zaman görüşme formundan doğrudan alıntılar da yapılmıştır.³⁶ Verilerin

³⁵ Yıldırım - Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 256.

³⁶ Yıldırım - Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 296.

analizde NVivo 11 programından da yararlanılmıştır. Bu program yardımıyla katılımcıların yanıtları derinlemesine analiz edilmeye çalışılmıştır.

2. Bulgular ve Yorumları

Araştırmamıza katılan öğrencilerin mikro öğretim sırasında seçtikleri konu ve yöntemleri gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Konu ve Yöntem/Teknikler

KONU	YÖNTEM/TEKNİK
İletişim ve Konuşma Adabı	Örnek Olay İncelemesi
Bazı Zararlı Alışkanlıklar	Pantomim
Dünya ve Ahiret Hayatı	Buldurma(Sokrat) Yöntemi
Allah'ın İsim ve Sıfatları	İnteraktif Oyun
Hz. Muhammed ve Gençlik	İşbirliğine Dayalı Öğretim
Kültürümüzde Ramazan ve Oruç	Resim Yaptırma
Adap ve Nezaket Kuralları	Vızıltı Grupları
Namaz Çeşitleri	Anlam Çözümleme Tablosu
Çevremizde Dinin İzleri	Zihinde Canlandırma
Kader ve Kaza	Görüş Geliştirme
Haccın Yapılışı	İnteraktif Oyun
Mimarimizde Dinin İzleri	Görüşme Tekniği
İslam'da Paylaşma ve Yardımlaşmanın Önemi	Panel Tekniği
Güncel Meseleler, Deizm	Dedikodu Tekniği
İslam'ı Tanıyalım	Çember Tekniği
Güzel Ahlaki Tutum ve Davranışlar	Örnek Olay İncelemesi
Güzel Ahlaki Tutum ve Davranışlar	Kavram Haritası
İnançla İlgili Meseleler	Küçük Grup Tartışması
Güzel Ahlaki Tutum ve Davranışlar	Örnek Olay İncelemesi
İman İslam İlişkisi	İstasyon Tekniği
Gönül Coğrafyamız/İslam Medeniyeti ve Özellikleri	Resim/Fotoğraf Çözümleme
Mimarimizde Dinin İzleri	Workshop Tekniği

Tabloda görüleceği üzere “Güzel Ahlaki Tutum ve Davranışlar” konusu üç katılımcı tarafından işlenmiştir. Bu konuyu ele alan iki katılımcı (Ö19E ve Ö13E) örnek olay yöntemini kullanırken biri (Ö17K) kavram haritası kullanmayı tercih etmiştir. Ayrıca “Mimarimizde Din izleri” konusu iki katılımcı tarafından ders konusu olarak seçilmiştir. Bunlardan biri (Ö22K) öğretim sürecinde “Workshop Tekniği”ni kullanırken, diğeri (Ö12K) “Görüşme Tekniği”ni tercih etmiştir. Katılımcıların konu seçimlerine bakıldığında ahlak öğrenme alanının ön planda olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarısı ahlak öğrenme alanından bir konuyu tercih etmişlerdir.

2.1. Mikro Öğretimin Tanımı ile İlgili Bulgular

Katılımcılara yöneltilen “Sizce mikro öğretim nedir” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde normal ders süresinden daha kısa olmasına, video kaydının alınmasına, öğretmen adayına tecrübe sağladığına, öğretmen adayının kendini mesleğe hazırlığı açısından değerlendirmesine imkân veren uygulamalı bir yöntem olduğuna vurgu yapıldığı görülmektedir. Erkek katılımcılardan biri (Ö2E) mikro öğretimi, “Belli bir süre içinde, bir plan dâhilinde bireyde istendik davranış oluşturmayı amaçlayan bir öğretim programıdır.” diyerek tanımlarken bir diğeri (Ö20E) “Video kameraya kaydedilen ders” olarak tanımlamıştır. Başka bir katılımcı (Ö21E) ise “Öğrencinin mesleğe başlamadan önce sınıf içerisinde yapmış olduğu ders anlatımıdır.” şeklinde tanımlamıştır. Kadın katılımcılardan biri (Ö3K) mikro öğretimi “Öğrencinin aktif olduğu, sunum yoluyla ders anlattığı kayıt altına alınan bir öğretim yöntemidir.” şeklinde tanımlayarak mikro öğretimin birçok yönüne birlikte işaret etmiştir. Mikro öğretim tanımlarında öne çıkan kelimeler aşağıda kelime bulutu içerisinde sunulmuştur.

2.2. Mikro Öğretimin Katkılarına İlişkin Bulgular

Katılımcılara mikro öğretim tecrübelerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkısının olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya tüm katılımcılar olumlu yanıt vermiştir. Bazı katılımcılar bu katkıları bir iki cümle ile ifade ederken daha ayrıntılı bilgi veren katılımcılar da mevcuttur. Bunlardan birinde (Ö1K), mikro öğretimin mesleki gelişimine katkılarını “Gelecekte mesleği icra edebilmek açısından düşündüğümüzde edindiğimiz tecrübeler, sınıfa öğrenciye davranış biçimimize, konuları ele alış şeklimize, zaman

yönetimine ve tahtada öğrenci karşısında kendimizi gerçekleştirmemize olumlu yönde katkı sağladı. İlerlememize yardımcı oldu.” şeklinde ifade etmiştir. Erkek katılımcılardan biri (Ö14E) ise “Hem kişisel, hem de mesleki gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum. Kişisel açıdan özgüvenimizi daha çok artırdı ve yorum becerimizi artırdı. Mesleki açıdan ise önceden neyle karşılaşabileceğimizi ve bazı durumlarda ne yapmamız gerektiği hususunda bize bir tecrübe kazandırdı.” diyerek mikro öğretimin katkılarından söz etmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlara göre mikro öğretimin katkıları frekans değerleri ile birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Mikro Öğretimin Kişisel ve Mesleki Gelişime Katkıları

Mikro Öğretimin Katkıları	Frekans
Mesleğe İlgiyi Artırma	1
Stres ve Heyecanı Yenmeye Katkı	7
Sınıf Yönetimi	4
Tecrübe Kazandırma	5
Topluluk Önünde Özgüven	9
Öğretim Sürecinde Yapılması/Yapılmaması Gerekenleri Öğrenme	6
Yöntem ve Teknik Kullanımı	5
Zaman Yönetimi	2

Verilen yanıtlarda mikro öğretimin stres ve heyecanı yenmede, topluluk önünde konuşmada özgüveni artırmada ve öğretim sürecinde yapılması/yapılmaması gerekenleri öğrenmede katkıları ön plana çıkmaktadır. Gözlem formları verilerinde aday öğretmenlerin önemli bir kısmında geliştirilmeye ihtiyaç olduğu görülen sınıf ve zaman yönetimi, teknik/yöntemin etkin kullanımı hususunda da mikro öğretimin katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Süreç içerisinde özellikle kadın katılımcılarda yoğun olmak üzere sınıf önünde konuşmakla ilgili endişeleri olan, çok heyecanlandığını ve bu yüzden bu tarz etkinliklerden öğrenim hayatları boyunca kaçınmaya çalıştıklarını ifade edenler gözlenmiştir. Böylesi endişeleri olan öğrencilerle bireysel görüşmeler yapılarak endişeleri giderilmeye ve heyecanlarının üstesinden gelmeleri hususunda yardımcı olunmaya çalışılmıştır. Büyük bir çoğunluğu ders anlatımı sırasında heyecanlarını kontrol etmede başarılı olurken, birkaç öğrencinin aşırı heyecanlanma sebebiyle planladıkları bazı etkinlikleri gerçekleştiremediği, hızlı konuşma, yüz kızarması, parmaklarla oynama, belli bir noktada sabit durma gibi davranışlar gösterdikleri gözlenmiştir. Mikro öğretimle ilgili yapılan çalışmalardan birinde de katılımcıların yarısı gerçekleştirilen öğretim sürecinde heyecanlandıklarını ifade etmeleri, heyecanın bu sürecin bir parçası olduğunu göstermektedir.³⁷

Mikro öğretim sırasında aşırı heyecanlanan öğrencilerle öğretmenlik uygulamasındaki ders anlatımları sonrası yapılan görüşmelerde fakültedeki ders sunumlarından daha rahat olduklarını ve herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir ki mikro öğretimin etkinliğine ilişkin yapılan çalışmalarda da mikro öğretim tecrübesinin kişinin heyecanını

³⁷ Atav vd., “Biyoloji Eğitiminde Mikro Öğretim Uygulamalarına Dair Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, 6.

yenmesine katkı sağladığı ifade edilmiştir.³⁸ Bazıları ilk tecrübenin fakülte sınıfında yaşanmasının işleri kolaylaştırmış olduğunu, video kayıtlarını izledikten sonra hatalarını net bir şekilde görmeleri sayesinde öğretmenlik uygulamasındaki ders anlatımında başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Bazıları ise fakültede sınıf arkadaşlarının önünde olmaları sebebiyle çok heyecanlandıklarını dolayısıyla akranları olmayan öğrencilerden oluşan gerçek bir sınıfta daha rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. Bulgular analiz edildiğinde mikro öğretimle ilgili yapılan eleştirilerden biri olan öğretimin yapay sınıf ortamında gerçekleştirilmesi eleştirisinin³⁹ az da olsa haklılık payının olduğu görülmüş; yapay sınıf ortamının sayıca az da olsa bazı öğretmen adayları üzerinde olumsuz etki oluşturduğu gözlenmiştir.

2.3. Mikro Öğretime Hazırlık Aşamasında Yaşanan Güçlüklerle İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının mikro öğretime hazırlanırken karşılaştıkları güçlükleri tespit etmeye yönelik hazırladığımız sorumuza 4 katılımcı (Ö10E, Ö20E, Ö4E, Ö3K) herhangi bir güçlükle karşılaşmadıkları şeklinde yanıt vermiştir. Katılımcıların yanıtlarına bakıldığında en fazla seçilen yöntem/teknığe uygun konu bulmada ve konuyla yöntem/tekniki bütünleştirmede zorluk yaşandığı gözlenmektedir. Ders sunusu hazırlamakta zorlanma, heyecanlanma, hata yapılacağı endişesi, sınıf hâkimiyeti, zaman yönetimi, sorulan sorulara yanıt verme gibi farklı güçlükler yaşandığı ifade edilmiştir. Yaptığımız gözlemler sırasında da öğretmen adaylarının öğretim yöntemine uygun konu bulmakta, konuyla yöntemi kaynaştırmakta, konunun süreye uygun olarak sınırlandırılmasında güçlükler yaşadıkları gözlenmiştir. Gözlem formunda yer alan “ Kazanımlara uygun yöntem ve teknikleri belirleme”, “Zamanı verimli kullanabilme”, “Konuyu yaşamla ilişkilendirebilme” maddelerinin ortalamasının formdaki diğer madde ortalamalarından düşük kaldığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına verilen geri bildirimlerde bu hususlardaki eksikliklerini yaptıkları ders sunumu ve gerçekleştirdikleri etkinlikler üzerinden örneklenilerek açıklanmıştır. Aday öğretmenlere mikro öğretim sürecinde dersten sorumlu öğretim elemanı tarafından rehberlik edilmesinin ve Öğretim İlke ve Yöntemleri dersinde ele alınan yöntem ve teknikleri kendi branşlarında nasıl kullanabilecekleri üzerine uygulamalar yaptırılmasının yararlı olacağı kanaati hasıl olmuştur.

2.4. Mikro Öğretimin Olumlu ve Olumsuz Yanlarına İlişkin Bulgular

Mikro öğretimin olumlu ve olumsuz yanlarına dair sorumuza verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların yarısı mikro öğretimin olumsuz bir yönü olmadığını ifade etmiştir. 7'si kadın (Ö1K, Ö5K, Ö12K, Ö15K, Ö16K, Ö17K, Ö22K) ve 5'i erkek (Ö2E, Ö4E, Ö18E, Ö19E, Ö20E) olmak üzere 12 katılımcı mikro öğretimin olumsuz yönlerinden söz etmiştir. Bu olumsuzlukların başında sınıfın kalabalık olması ve bu sebeple ikinci bir ders anlatımı yapma imkânının olmaması gelmektedir ki bu bizim içinde bulunduğumuz koşullardan kaynaklanan bir sorundur. Olumsuz olarak ifade edilen diğer hususlar ise ilk defa ders anlatımı yapılacağı için kaygı ve stres duyulması, ders süresinin kısalığı, akranların yorum

³⁸ Kazu, *Öğretmen Yetiştirmede Mikro Öğretim Yönteminin Etkililiği*, 121; Karataş - Cengiz, “Özel Öğretim Yöntemleri II Dersinde Gerçekleştirilen Mikro-Öğretim Uygulamalarının Kimya Öğretmen Adayları Tarafından Değerlendirilmesi”, 562; Tok, “Mikro Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançlarına ve Mesleğe Yönelik Tutumlarına Etkisi”, 19.

³⁹ Wragg, *An Introduction to Classroom Observation*, 90-91.

yapması ve öğrenci rolü oynayan akranları derse katmanın güçlüğü olarak ifade edilmiştir. Çalışmamızda mikro öğretime ilişkin olumsuz olarak ifade edilen durumların benzer çalışmalarla paralel olduğu görülmektedir. Örneğin Kılıç tarafından yapılan araştırmada katılımcılar fakülte sınıfındaki ders anlatımlarında yapay bir sınıf ortamının oluşunu, yaşlılarının kendilerini eleştirmelerini ve derse ilgi göstermemelerini;⁴⁰ Higgins ve Nicholl'un çalışmalarında mikro öğretim tecrübesi sırasında hissedilen kaygı ve stresi;⁴¹ Atav ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise katılımcılar heyecanlanmayı, zamanın darlığını, eleştirilerin negatif etkisini, mikro öğretimin olumsuz yönleri olarak ifade etmişlerdir.

Ülkemizde mikro öğretime dair öğretmen adaylarının görüşlerinin incelendiği çalışmalara bakıldığında “tecrübe kazandırma, eksiklikleri görme imkânı sunma, kaygıyı azaltma, sınıf hâkimiyeti, zaman yönetimi, ders planlama, mesleğe hazırlama” gibi olumlu yönlerin ön plana çıktığı görülmektedir.⁴² Araştırmamızda sorulan “Mikro öğretimin olumlu yanları nelerdir?” sorusuna 21 katılımcı en az bir cümle ile yanıt vermiştir. Katılımcılara göre mikro öğretimin olumlu yönlerinin başında mesleğe hazırlanmada deneyim sağlaması, eksikliklerini görme ve giderme imkânı sunması, özgüveni artırması, sınıf yönetimi ile ilgili tecrübe sunması, ilgi çekici ve etkili bir ders anlatımını öğretmesi gelmektedir. Diğer alanlarda yapılan mikro öğretim araştırmalarında da mikro öğretimin mesleğe hazırlama, öğretim ve sınıf yönetimi becerilerini geliştirme, kaygı ve stresle başa çıkmada katkıları olumlu özellikler olarak ifade edilmiştir.⁴³

Tablo 3. Mikro Öğretimin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Mikro Öğretimin Olumlu Yönleri	Frekans
Tecrübe Kazandırma	7
Öğretim Yollarını Öğretme	5
Topluluk Ötünde Özgüven	3
Kişinin Eksikliklerini Fark Ettirmesi	5
Sınıf Yönetimi Becerisine Katkısı	1

⁴⁰ Kılıç, “Matematik Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Deneyimlerine İlişkin Görüşleri ve Okul Uygulamaları Dersinden Beklentileri”, 162.

⁴¹ Higgins - Nicholl, “The Experiences of Lecturers and Students in The Use of Microteaching as a Teaching Strategy”, 224.

⁴² Atav vd., “Biyoloji Eğitiminde Mikro Öğretim Uygulamalarına Dair Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, 7; Çoban, “Öğretmen Eğitiminde Mikro-Öğretim ve Farklı Yaklaşımlar”, 224-225; Arslan, “Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretimle ‘Öğretmenlik’ Yolculuğu: Bir Karma Desen Araştırması”, 265.

⁴³ Mesut Özönur - Halil Kamışlı, “Evaluation of Pre-service Teachers' Views Related to Microteaching Practice”, *Universal Journal of Educational Research* 7/5 (2019), 1228; Tok, “Mikro Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançlarına ve Mesleğe Yönelik Tutumlarına Etkisi”, 18-20; Arslan, “Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretimle ‘Öğretmenlik’ Yolculuğu: Bir Karma Desen Araştırması”, 265-267; Atav vd., “Biyoloji Eğitiminde Mikro Öğretim Uygulamalarına Dair Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, 7; Benton-Kupper, “The Microteaching Experience: Student Perspectives”, 832.

Mikro Öğretimin Olumsuz Yönleri	Frekans
Sınıfın kalabalık Olması	4
Zamanın Kısıtlı Olması	3
Heyecan, Kaygı, Stres	3
Yapay Sınıf Ortamı	2
Başarısızlığın Heves Kırıcı Olma İhtimali	1
Ders Planının Uygulama Zorluğu	1

Mikro öğretim uygulama sürecinde yaptığımız gözlemlerde bu yöntemin bizce en olumlu yanı öğretmen adaylarına, öğrencilerin derse katılmasının, öğretim sürecinde aktif olmasının önemini hissettirmesi ve en etkili öğrenmenin yaparak yaşayarak öğrenme olduğunun benimsetmiş olmasıdır. Zira ilk mikro öğretim uygulamalarında öğretmen adaylarının kendilerinin derste daha aktif oldukları, etkili bir sunum yapma gayreti içinde oldukları gözlenmiştir. Ancak yapılan geri bildirimler sonucunda ilerleyen süreçte öğretmen adaylarının öğrencinin aktif olduğu bir öğretim süreci yürütme çabası içerisine girdikleri ve öğrencilerin öğrenmesine rehberlik etmede önemli düzeyde başarı kazandıkları görülmüştür. Mikro öğretimin öğretmenlik uygulamasına katkılarını sorduğumuz soruya verdikleri yanıtlarda da 5 katılımcının bu hususu dile getirmesi gözlemlerimizi teyit etmektedir. Fernandez tarafından yapılan araştırmada da mikro öğretim ile öğretmen merkezli öğretim yaklaşımdan ziyade öğrenci merkezli yaklaşımın öğrenci performansları üzerinde daha etkili olduğunun idraki aday öğretmenlerinden dilinden ifade edilmektedir.⁴⁴

2.5. Video Kaydına İlişkin Bulgular

Mikro öğretim sürecinde derslerin video kaydının alınması ve sonrasında bu kayıtların incelenmesi önemli bir süreçtir. Çalışmamızda da aday öğretmenlerin ders anlatımlarının video kaydı alınmıştır. Her öğretmen adayı aynı gün içerisinde kendi videosunu izlemiş ve takip eden ders saatinde de öz değerlendirmesini yapmıştır. Literatürde mikro öğretim video kaydını izleyen aday öğretmenin “kozmetik etki” adı verilen duruma gireceği, kendisine karşı aşırı eleştirel olacağı ve kendisini izlerken mutsuz olacağı eleştirileri yapılmıştır.⁴⁵ Çalışmamızın başında öğrencilere kozmetik etkiden söz edilmiş ve onlara bunun bir deneme süreci olduğu ifade edilmiştir. Böylece ders videolarını izlerken gerçekçi olmayan, aşırı duygusal tepkiler vermeleri önlenmeye çalışılmıştır.

“Video kaydını izlerken ne hissettiniz” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında öğretmen adaylarının bir kısmının (10 kişi) duygularından söz etmek yerine öğretim sürecinde yapıp ettikleri ile ilgili yorumlar yazdıkları görülmüştür. Katılımcıların eksiklikleri ile ilgili yorumlarda bulunmaları derslerin video kayıtlarının alınıp sonradan izlenmesinin adayların eksikliklerini görme ve öz değerlendirme becerilerini

⁴⁴ Maria L. Fernández, “Learning through Microteaching Lesson Study in Teacher Preparation”, *Action in Teacher Education* 26/4 (2005), 42.

⁴⁵ Wragg, *An Introduction to Classroom Observation*, 90-91.

geliştirmelerinde katkı sunduğunun göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Duygularından söz eden katılımcılardan biri (Ö1K) “*Bu mesleği icra ederken mutlu olacağımı anladım. Kendimle gurur duydum.*” derken bir diğeri (Ö10E) “*Kendimi öğretmen olarak hayal ettim, mutlu oldum.*” demiştir. Video kaydına dair duygularından söz eden adayların öğretmenlik mesleğine kendilerini yakın hissetmeleri, mutlu olmaları ve kendileriyle gurur duymaları yönünden ortak bir paydada buluştukları görülmektedir. Öğretmen adaylarından biri (Ö13E) ise video kaydını izlediğinde kendi gördükleri ile başkalarının gördüklerinin farklı olduğunu ifade etmiştir. Aynı katılımcının “Mikro öğretim tecrübenizden sonra hangi hususlarda eksikliklerinizin olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna “*Herhangi bir eksikliğimin olduğunu düşünmüyorum.*” şeklinde yanıt vermesi ders anlatımı ile ilgili yapılan değerlendirmelere katılmadığı ve eleştirilerden hoşlanmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

2.6. Mikro Öğretimin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlara Etkisine İlişkin Bulgular

Mikro öğretimin öğretmen adaylarına mesleğe gerek bilişsel gerek de duyuşsal olarak hazırlanmalarına katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmamızda katılımcılara mikro öğretim tecrübesinden sonra öğretmenlik mesleğine dair duygu ve düşüncelerinde değişiklik olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcılardan 3’ü erkek ve 2’si kadın olmak üzere toplam 5’i öğretmenliğe karşı duygu ve düşüncelerinde herhangi bir değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Değişiklik olmadığını ifade eden 5 katılımcıdan 2’si (1 erkek ve 1 kadın) herhangi bir açıklama yapmazken kadın katılımcılardan biri (Ö8K), “*Değişiklik olmadı. Zor, çok yükümlülük gerektirdiğini düşünüyordum. Öyleymiş.*” diyerek mesleğin ağır sorumluluğunu hissettiğini ifade etmiştir. Erkek katılımcılardan biri (Ö7E) ise “*Hayır olmadı. Zaten bu işi yapmak istiyordum, hayalimdi.*” diyerek mesleğe karşı pozitif tutumunu sürdürdüğünü ifade etmiştir. Erkek katılımcılardan bir diğeri (Ö20E) ise duygu ve düşüncesi değişmezken kariyerinde nelere dikkat etmesi gerektiğini öğrendiğini dile getirmiştir. Geriye kalan 17 katılımcı mikro öğretimle birlikte mesleğe olan ilgi ve sevgilerinin arttığından, bu mesleği en iyi şekilde yapacaklarına dair inançlarının güçlendiğinden söz etmişlerdir. Aarsal tarafından yapılan çalışmada da mikro öğretimin aday öğretmenlerin öğretim öz yeterlik duygusunu pozitif yönde etkilediği vurgulanmıştır.⁴⁶

2.7. Mikro Öğretimin Tavsiye Edilme Durumu ve Önerilere İlişkin Bulgular

Mikro öğretim tecrübesini yaşayan öğretmen adaylarının tümü “Mikro öğretimi tavsiye eder misiniz?” sorusuna olumlu yanıt vermişler ve tavsiye gerekçelerini de açıklamışlardır. Katılımcıların 9’u mikro öğretimi aday öğretmene artı ve eksilerini görme imkânı tanıdığı, 7 katılımcı mesleğe hazırladığı ve tecrübe kazandırdığı, 2’şer katılımcı ise öğretim yollarını öğrettiği ve çok yönlü fayda sağladığı için tavsiye etmiştir. Ö1K’nin, “*Kişinin kendisinde hazır bulunan özellikleri görmesini sağlıyor ve eksik yönlerin tamamlanması adına fırsat sunuyor.*” ifadeleri ile Ö2E’nin, “*Çünkü kişi kendisinin iyi ve eksik yönlerini görüyor ve tanıma fırsatı sunuyor.*” ifadeleri mikro öğretimin öğretmen adaylarına mesleğe yönelik hazırbulunuşluk düzeylerini analiz etme fırsatı sunduğuna işaret etmektedir.

Mikro öğretimin öğretmen yetiştirme sürecinde daha etkili bir şekilde kullanılmasına yönelik katılımcılardan önerilerde bulunmaları istenmiştir. Öğretmen

⁴⁶ Zeki Aarsal, “Microteaching and Pre-Service Teachers’ Sense of Self-Efficacy in Teaching”, *European Journal of Teacher Education* 37/4 (2014), 460.

adaylarının önerilerinin başında sınıf mevcutlarının azaltılması gelmektedir. Bu öneriyi sunan kadın katılımcılardan biri (Ö15K) önerisinin gerekçesini de şu ifadelerle açıklamıştır. “*Kalabalık olmayan bir sınıfta olması gerektiğini düşünüyorum. Bu durum hem ders anlatım süremizi artırır hem de birden fazla anlatım yaparız.*” Uygulama sırasında aday öğretmen tarafından yöntem ve teknik hakkında sınıfa bilgi verilmesi, yöntem ve tekniklerin uygulanması hususunda öğretim elemanının adaya destek olması, bu yöntemin 3. sınıftan itibaren uygulanması, sınıfta öğrenci rolündeki akranların aday öğretmene daha çok destek olması, materyal hazırlama sürecinde aday öğretmene maddi katkı sağlanması, ders süresinin artırılması, birden çok uygulama yapılması ve tüm öğretmenlik bölümlerinde her yıl uygulanması, mikro öğretime yönelik katılımcıların ifade ettikleri diğer önerilerdir.

Çalışmamızda mikro öğretime yönelik öneriler ile mikro öğretim sürecinde karşılaşılan güçlükler birlikte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede genellikle yaşanan sorunlara yönelik önerilerde bulunduğu tespit edilmiştir. Örneğin seçmiş oldukları yöntem ve tekniğe uygun konu bulmakta ya da konu ile yöntem/teknik bütünlükte zorluk yaşayan adayların önerilerinin de yöntem ve tekniklerle ilgili olduğu görülmüştür. Bunlardan birinde panel tekniğini kullanan kadın katılımcının (Ö16K), yaşadığı güçlüklerle ilişkin “*Bazı güçlüklerle karşılaştım. Karşılaştığım sorunlarımdan biri de tekniğimin benim dışımda birkaç kişiye daha ihtiyaç duymasıydı.*” ifadeleri ile mikro öğretimle ilgili önerilerini dile getirdiği “*Sınıf sayılarının daha az olması ve teknikle ilgili ön bir bilgi uygulama sırasında çok iyi olur.*” ifadeleri dikkat çekmektedir. Sunu hazırlarken zamana göre konuları sınırlandırmakta zorlandığını ifade eden Ö18E mikro öğretime yönelik “*Daha geniş zamanlı uygulanabilir.*” önerisi de katılımcıların kendi tecrübelerinden yola çıkarak önerilerde bulduklarına bir başka kanıttır.

2.8. Mikro Öğretimden Sonra Fark Edilen Eksiklikler ve Öğretmenlik Uygulamasındaki Öğretim Tecrübesine Sağladığı Kolaylıklara İlişkin Bulgular

Araştırmamızda mikro öğretimin tavsiye edilmesinde öne çıkan gerekçenin öğretmen adayına artı ve eksilerini görme imkânı sunması olduğunu daha önce ifade etmiştik. Katılımcılara mikro öğretim tecrübenizden sonra alan bilgisi, sınıf yönetimi, iletişim vb. hangi konu/konularda eksikliklerinin olduğu sorulmuştur. Erkek katılımcılardan 2’si (Ö13E ve Ö18E) hariç, her katılımcı en az bir hususta eksikliklerinin olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların mikro öğretim sürecinde fark ettikleri eksiklikleri aşağıdaki frekans tablosunda verilmiştir. Tabloda da görüleceği üzere ilk üç sırada iletişim, alan bilgisi ve stres yönetimi ile ilgili eksikler yer almaktadır. İletişime yönelik eksiklikleri olduğunu ifade eden kadın katılımcı sayısı erkek katılımcı sayısının üç katıdır. Sınıf içerisindeki gözlemlerimizde de, kadın öğretmen adayların topluluk önünde konuşmayla ilgili daha fazla kaygı duydukları, karşı cinsten akranları ile iletişim kurmaktan daha fazla çekindikleri, öğretim etkinliklerini daha çok hemcinsleri ile yürütmeye çalıştıkları fark edilmiştir. İletişime yönelik benzer sorunlar yaşayan erkek öğretmen adayları da olmakla birlikte bu durum kadın adaylarda gözlenen oranda bir sorun olarak tespit edilmemiştir.

Tablo 3. Mikro Öğretim Tecrübesinden Sonra Fark Edilen Eksiklikler

EKSİKLİK GÖRÜLEN HUSUSLAR	KATILIMCI KODLARI	Frekans
İletişim	Ö1K, Ö5K, Ö8K, Ö9K, Ö14E, Ö16K, Ö17K, Ö19E	8
Stres Yönetimi	Ö2E, Ö3K, Ö5K, Ö6K, Ö20E	5
Alan Bilgisi	Ö15K, Ö19E, Ö21E, Ö7E, Ö8K	5
Sınıf Yönetimi	Ö9K, Ö11E, Ö12K	3
Öğretmenlik Becerileri	Ö10E, Ö22K, Ö4E	3

Ders sorumlusu olarak yaptığımız gözlemlerde bazı öğretmen adaylarının ders konusu ile ilgili alan bilgilerinin yetersizliğinin dikkat çekici boyutta olduğu anlaşılmıştır. Gözlenen bu eksiklikte 4. sınıf olan bu öğrencilerin üniversite eğitim sürelerinin yaklaşık yarısının Korona pandemisi ve 6 Şubat'ta yaşanan deprem sebebiyle uzaktan eğitimle sürdürülmüş olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Zira pandemi sürecinde yaşanan zorunlu uzaktan eğitim süreci ile ilgili yapılan çalışmalar bu süreçte yapılan eğitimin akademik beklentileri karşılamadığını ve yükseköğrenim öğrencilerinin motivasyon eksikliği, öğrenme sürecinde aktif olamama gibi birçok sorun yaşadıklarını göstermektedir.⁴⁷ Eti ve Karaduman'ın pandemi sürecinde yaklaşık 1,5 yıllık lisans eğitimlerini ve öğretmenlik uygulaması dersini uzaktan eğitimle almak durumunda kalan Eğitim Fakültesi 4. Sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada mesleki yeterlik açısından kendisini yeterli gören öğretmen adaylarının oranı %40,9 , gelişmeye ihtiyaç duyan%38,6 ve yetersiz gören adayların oranı %20,5 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların yaklaşık %60'nın mesleki anlamda kendisini yetersiz ya da gelişmeye ihtiyaç duyan olarak nitelendirdiği araştırmada, yüzyüze eğitimin olmaması, tecrübe eksikliği, pratik uygulama ihtiyacı, uzaktan eğitimin olumsuz etkileri gerekçe olarak dile getirilmiştir. ⁴⁸ Gözlemlerimiz, aday öğretmenlerin öğretim sürecini planlama (günlük ders planı yapma), etkili bir öğretim süreci yürütme (özellikle dikkat çekme ve güdüleme hususunda) ve bu öğretim sürecini değerlendirmede zorluklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Her bir ders sunumu sonrası yapılan değerlendirmelerde eksikliklerin dile getirilmesi ve bu eksikliklerin nasıl giderilebileceğine dair yapılan tartışmaların aday öğretmenlere yol gösterici olduğu ve süreç içerisinde bu eksiklerin azaldığı gözlenmiştir.

Araştırmamızda önce fakülte'deki yapay sınıf ortamında mikro öğretim yapılmış, ardından da öğretmenlik uygulaması çerçevesinde gerçek sınıf ortamında ders anlatımları gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda yer alan “Öğretmenlik uygulamasında ders sunumu yapmadan önce mikro öğretim tecrübenizin olması size bir kolaylık sağladı mı?

⁴⁷ Ayşe Betül Akdemir - Abdurrahman Kılıç, “Yükseköğretim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Bakışının Belirlenmesi”, *Milli Eğitim* 49/1 (2020), 685; Saadet Aylin Yağan, “Üniversite Öğrencilerinin COVID-19 Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Görüşleri”, *Academic Platform Journal of Education and Change* 4/1 (2021), 165.

⁴⁸ İnanç Eti - Betül Karaduman, “Covid-19 Pandemisi Sürecinin Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlikleri Açısından İncelenmesi”, *Milli Eğitim* 49/1 (2020), 643-646.

Sağladıysa bunlar nelerdir? Sorusuna tüm katılımcılar olumlu yanıt vermiştir. Bu yanıtlardan birinde kadın katılımcılardan Ö1K, “Evet sağladı. Bu sayede öğrencilerle daha fazla iletişim kurdum, onların derse fazlasıyla katılmasına yardımcı oldum ve daha çok onların dilinden konuşarak kendilerini rahat hissetmelerini sağladım.” demiştir. Aynı katılımcının mikro öğretim tecrübesinden sonra farkına vardığı eksiklikleri ifade ettiği “İletişim konusunda öğrencileri ne kadar katmak istesem de bazen kopukluklar yaşamış olduğumu düşünüyorum.” cümlesi birlikte değerlendirildiğinde mikro öğretim tecrübesinin aday öğretmene eksikliklerini görme ve bu eksiklikleri giderme hususunda katkı sağladığını göstermektedir. Zira erkek katılımcılardan Ö11E’nin “Evet. Mikro öğretimde yaptığım hataları orda yapmadım. Kendimin eksik yönlerimin üzerine gittim.” ifadeleri ve kadın katılımcılardan Ö8K’nın “Mikro öğretimde yaptığım hataları yapmamaya çalıştım. Kolaylık sağladığımı düşünüyorum.” ifadeleri bu katkıyı açıkça ifade etmektedir.

Öğretmenlik uygulaması öncesinde fakülte sınıfında gerçekleştirilen mikro öğretimin aday öğretmenlere heyecanlarını yenme konusunda, öğretim yöntem ve tekniklerini etkili bir biçimde kullanma hususunda, öğrenci ile güçlü bir iletişim kurmada, öğretim materyali hazırlamada, sınıf yönetiminde, öğrencilerin derse olan ilgilerinin çekilmesinde kolaylık sağladığı görülmüştür. Bazı öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması sonrası kendilerinden sorumlu olan öğretmenlerden övgüler aldıklarını ve bu övgülerin mikro öğretimle ilk acemiliklerinin giderilmesi ile ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların yanıtları, her ne kadar sınıf mevcutlarının kalabalık olması sebebiyle ikinci bir ders anlatımı imkânı ve video kaydının sınıfta birlikte izlenme şansı olmasa da mikro öğretim tecrübesinin öğretmen adaylarına yol gösterici olduğunu, gerçek sınıf ortamında yaşanabilecek güçlükleri aşmalarında kendilerine destek sağladığını göstermektedir.

Sonuç

Bilim ve teknolojik gelişmeler, küreselleşme başta olmak üzere yaşanan sosyal değişimler eğitimi ve onun önemli girdilerinden biri olan öğretmeni değiştirmeye, çağın ihtiyaçlarına göre dönüşmeye zorlamaktadır. Bu anlamda öğretmenlik mesleği bilgi beceri, tutum ve değer boyutları ile çok yönlü gelişimi ve sürekli dinamik olmayı gerektiren bir mesleğe dönüşmüştür. Öğretmen yetiştiren kurumların bu beklentilere uygun olarak öğretim hedeflerini ve içeriklerini yenilemeleri, öğretim stratejilerini güncellemeleri gerekmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarını yetiştiren İlahiyat ve İslami İlimler fakültelerinin de değişen koşullara uyum sağlayabilen, kişisel ve mesleki anlamda gelişmeye açık, iletişim becerileri gelişmiş, alan bilgisine ve öğretim becerisine sahip, sosyal ilişkileri güçlü öğretmen adayları yetiştirme sorumlulukları mevcuttur. Böylesi çok yönlü gelişimin sağlanması için öğretmen adaylarının hem teorik derslerle hem de partik uygulama ve etkinliklerle desteklenmesi önem arz etmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarına sunulabilecek eğitim fırsatlarından biri de mikro öğretimdir. Bu bağlamda çalışmamızda mikro öğretimin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının gözüyle değerlendirilmesi yapılmış, bu uygulamanın mesleki ve kişisel gelişimlerine katkıları incelenmiş ve daha etkili kullanımına yönelik öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

Mikro öğretim öğretmen adaylarına yaparak yaşayarak öğrenme imkanı sunmanın yanı sıra öğretim elemanlarına da öğrencilerine lisans eğitimleri boyunca kazandırmaya

çalıştıkları bilgi ve becerilere yönelik geri bildirim veren bir yöntemdir. Zira kısa süreliğine de olsa bir ders sunumu yapan öğretmen adaylarının öğretimi planlama, sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme başta olmak üzere pedagojik formasyon alanında sahip olması istenen bilgi ve becerileri yanı sıra ders konusu ile ilgili ilke ve kavramlara hakimiyetleri hakkında da ipucu elde etmek mümkündür. Bu sebeple ülkemizde öğretmenlik alanlarının hemen hemen hepsinde bu yöntem uygulanmış ve bilimsel çalışmalarla etkinliği değerlendirilmiş ve çeşitli katkılarında söz edilmiştir.⁴⁹

Mikro öğretim teori ile pratik arasında kurduğu güçlü bağ ile öğretmen adaylarına mesleğe hazırlanmalarında önemli fırsatlar sunmaktadır. Araştırmamızda ulaşılan sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının mikro öğretim tecrübelerini hem kişisel hem de mesleki gelişimlerine önemli katkılar sunan bir süreç olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Özellikle güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmelerinde, öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımına yönelik tecrübe edinmelerinde, topluluk önünde konuşmaya ilişkin kaygı ve heyecanlarını kontrol etmelerinde, sınıf ve zaman yönetimi hususlarında mikro öğretim tecrübesinin olumlu etkileri söz konusudur. Mikro öğretimle ilgili yapılan çalışmaların tamamına yakınında da benzer katkılar dile getirilmiştir.⁵⁰ Elde edilen verilere bakıldığında mikro öğretimin mesleki beceri yeterlik alanı başta olmak üzere mesleki bilgi, tutum ve değerler alanındaki birçok bilgi ve beceriyi desteklediği görülmektedir.

Mikro öğretimden daha fazla istifade edilebilmesi için çevresel koşullara yönelik önemli düzenlemeler yapmak gerekmektedir. Bunların başında video kayıtların alınması için teknolojik alt yapının yeterli hale getirilmesi ve sınıf mevcutlarının sınırlandırılması gelmektedir. Zira mevcutların az olduğu sınıflarda adayların birden çok uygulama yapma imkânı mümkün olacaktır. Ayrıca video kayıtları üzerinde sınıf içerisinde toplu değerlendirmelerin yapılması da kolaylaşacaktır. Atav ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada video kaydı alınmasının başlangıçta stres ve kaygı yaratsa da bu kayıtların alınmasının ve izlenmesinin öğretmen adaylarının öz değerlendirme yapmaları ve hatalarını düzeltmeleri açısından öneminden söz edilmiştir.⁵¹ Çalışmamızda da video

⁴⁹ Hacısalihioğlu Karadeniz, “Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Genişletilmiş Mikro Öğretim Tekniğini Matematik Eğitiminde Sürece Dahil Etme Durumları”; Alıncak, *Mikro Öğretim Uygulamalarının Öğretim Becerilerine Etkisine İlişkin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Görüşleri*; Artan, *Mikro Öğretim Uygulamalarının Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Öz Yeterlik Düzeylerine Etkisi*; Göçer, “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gerçekleştirdikleri Mikro-Öğretim Uygulamalarının Kendi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”; Çakır - Aksan, “Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirmede Mikroöğretimin Rolü: Bir Model”; Dere, “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulaması Hakkındaki Değerlendirmeleri”.

⁵⁰ Dere, “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulaması Hakkındaki Değerlendirmeleri”, 50; Kılıç, “Matematik Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Deneyimlerine İlişkin Görüşleri ve Okul Uygulamaları Dersinden Beklentileri”, 163-164; Fernández, “Learning through Microteaching Lesson Study in Teacher Preparation”; Babacan - Şaşmaz Ören, “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli Mikro Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri”, 213; Göçer, “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gerçekleştirdikleri Mikro-Öğretim Uygulamalarının Kendi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, 35-36.

⁵¹ Atav vd., “Biyoloji Eğitiminde Mikro Öğretim Uygulamalarına Dair Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, 12.

kayıtlarını izleyen öğretmen adaylarının kendi hatalarını görme imkanı buldukları ve öğretmenlik uygulamasında aynı hataları yapmamaya özen gösterdikleri anlaşılmıştır.

Araştırmamızda katılımcılar mikro öğretim yönteminin 3. sınıftan itibaren uygulanması, sınıf mevcutlarının azaltılarak birden çok ders anlatımı fırsatlarının olması durumunda mikro öğretimin olumlu katkılarından daha fazla istifade edebilecekleri görüşündedirler. Ders öğretim üyesi olarak yaptığımız gözlemlerimiz sonucu özellikle mikro öğretim olmasa da farklı öğretim etkinlikleri ile öğretmen adaylarının yükseköğretim hayatları boyunca aktif olmalarının, topluluk önünde hitap etme olanaklarının çoğaltılarak kaygı ve heyecanlarını kontrol etmeleri için fırsatlar oluşturulmasının, iletişim becerilerini geliştirecek etkinlikler gerçekleştirilmesinin faydalı olacağı kanaati hâsıl olmuştur. Zira MEB öğretmenlik genel yeterlikleri listesinde ifade edilen hususlardan biri öğretmenlerin meslektaşları ve başta veliler olmak üzere eğitim sürecindeki diğer paydaşları ile etkili iletişim ve işbirliği kurmalarıdır. Koç tarafından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yeterlilikleri üzerine yapılan çalışmada rehber öğretmen, veli, sivil toplum örgütleri gibi paydaşlar ile işbirliği yapma ve iletişim kurmada ve sosyal ilişkilerde kendilerini yetersiz gördüklerinin tespit edilmesi lisans eğitimleri sırasında öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin geliştirilmesinin önemini göstermektedir.⁵² Din öğretimi alanında mikro öğretime ilişkin bir alan araştırmasının olmaması önemli bir eksiklik olarak görülmüş ve bu eksikliğin giderilmesine katkı sunmak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Ancak tek bir çalışma ile bu eksikliğin giderilmesinin mümkün olmadığı aşikârdır. Ayrıca araştırmamız nitel araştırma deseni ile gerçekleştirilen bir çalışma olduğu için din öğretiminde mikro öğretimin etkilerini nicel ve karma yöntemlerle inceleyen çalışmaların da yapılması önem arz etmektedir. Zira bu sayede din öğretiminde mikro öğretimin etkinliğine dair daha geniş bir bakış açısı oluşturmamız, din kültürü ve ahlak bilgisi ve meslek dersleri öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik farklı alternatiflerle birlikte mikro öğretimi değerlendirmemiz ve yöntemin daha etkili kullanılması hususunda ilkeler oluşturmamız mümkün olacaktır.

⁵² Ahmet Koç, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri", *Değerler Eğitimi Dergisi* 8/19 (2010), 141.

Kaynakça | References

- Akdemir, Ayşe Betül - Kılıç, Abdurrahman. “Yükseköğretim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Bakışının Belirlenmesi”. *Milli Eğitim* 49/1 (2020), 685-712.
- Alıncak, Fikret. *Mikro Öğretim Uygulamalarının Öğretim Becerilerine Etkisine İlişkin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Görüşleri*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Allen, Dwight W. - Eve, Arthur W. “Micro-Teaching”. *Theory Into Practice* 7/5 (1968), 181-185.
- Allen, Dwight William - Cooper, James Michael. *Micro-teaching*. Washington: U.S. Department of Health, Education, and Welfare, Office of Education, National Center for Educational Communication, 1972.
- Amobi, Funmi A. “Preservice Teachers’ Reflectivity on the Sequence and Consequences of Teaching Actions in a Microteaching Experience”. *Teacher Education Quarterly* 32/1 (2005), 115-130.
- Arsal, Zeki. “Microteaching and Pre-Service Teachers’ Sense of Self-Efficacy in Teaching”. *European Journal of Teacher Education* 37/4 (2014), 453-464.
<https://doi.org/10.1080/02619768.2014.912627>
- Arslan, Ayten. “Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretimle ‘Öğretmenlik’ Yolculuğu: Bir Karma Desen Araştırması”. *Eğitim ve Bilim* 46/207 (2021), 259-283.
<http://dx.doi.org/10.15390/EB.2021.9406>
- Artan, İsmail. *Mikro Öğretim Uygulamalarının Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Öz Yeterlik Düzeylerine Etkisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2020.
- Atav, Esin vd. “Biyoloji Eğitiminde Mikro Öğretim Uygulamalarına Dair Öğretmen Adaylarının Görüşleri”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 29/4 (2014), 1-15.
- Babacan, Tolga - Şaşmaz Ören, Fatma. “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli Mikro Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri”. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/1 (2018), 195-224.
- Benton-Kupper, Jodi. “The Microteaching Experience: Student Perspectives”. *Education* 121/4 (2001), 830-835.
- Bulut, Kenan vd. “Mikro Öğretim Tekniğinin Türkçe Öğretmen Adaylarının Konuşma Becerilerine Etkisi.” *Ana Dil Eğitimi Dergisi* 4/1 (2016), 134-150.
<https://doi.org/10.16916/aded.36249>
- Copeland, Willis D. “The Relationship Between Microteaching and Student Teacher Classroom Performance”. *The Journal of Educational Research* 68/8 (1975), 289-293.
- Çakır, Özlem - Aksan, Yeşim. “Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirmede Mikroöğretimin Rolü: Bir Model”. *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi* 7 (1992), 313-320.
- Çoban, Ahmet. “Öğretmen Eğitiminde Mikro-Öğretim ve Farklı Yaklaşımlar”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik)* 14/53 (2015), 219-231.
<https://doi.org/10.17755/esosder.43863>
- Demirel, Özcan. *Öğretim İlke ve Yöntemleri (Öğretme Sanatı)*. Ankara: Pegem Akademi, 23. Baskı., 2004.
- Dere, İlker. “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulaması Hakkındaki Değerlendirmeleri”. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama* 10/19 (2019), 29-61.

- Dilmaç, Oğuz - Yıldız, Cengizhan. "Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirmede Mikro Öğretimin Etkisi". *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication* 7/2 (2017), 285-294.
- Eti, İnanç - Karaduman, Betül. "Covid-19 Pandemisi Sürecinin Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlikleri Açısından İncelenmesi". *Milli Eğitim* 49/1 (2020), 635-656.
<https://doi.org/10.37669/milliegitim.787238>
- Fernández, Maria L. "Learning through Microteaching Lesson Study in Teacher Preparation". *Action in Teacher Education* 26/4 (2005), 37-47.
<https://doi.org/10.1080/01626620.2005.10463341>
- Göçer, Ali. "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gerçekleştirdikleri Mikro-Öğretim Uygulamalarının Kendi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30/40 (2016), 21-39.
- Gürışık, Alper vd. "İngilizce Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Uygulamaları Sonrasında Yapılan Eleştiri ile İlgili Görüşleri". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 16/1 (2018), 58-76.
- Hacısalihoğlu Karadeniz, Mihriban. "Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Genişletilmiş Mikro Öğretim Tekniğini Matematik Eğitiminde Sürece Dahil Etme Durumları". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 15/1 (2014), 101-120.
- Higgins, Agnes - Nicholl, Honor. "The Experiences of Lecturers and Students in The Use of Microteaching as a Teaching Strategy". *Nurse Education in Practice* 3/4 (2003), 220-227. DOI: [10.1016/S1471-5953\(02\)00106-3](https://doi.org/10.1016/S1471-5953(02)00106-3)
- Karataş, Faik Özgür - Cengiz, Canan. "Özel Öğretim Yöntemleri II Dersinde Gerçekleştirilen Mikro-Öğretim Uygulamalarının Kimya Öğretmen Adayları Tarafından Değerlendirilmesi". *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/2 (2016), 565-584.
- Kazu, Hilal. *Öğretmen Yetiştirmede Mikro Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996.
- Kılıç, Seval Deniz. "Matematik Öğretmen Adaylarının Mikro Öğretim Deneyimlerine İlişkin Görüşleri ve Okul Uygulamaları Dersinden Beklentileri". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/2 (2016), 151-169.
- Koç, Ahmet. "Din Klütürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri". *Değerler Eğitimi Dergisi* 8/19 (2010), 107-149.
- Küçükahmet, Leyla. *Eğitim Programları ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi, 8. Baskı., 1997.
- Mergler, Amanda G. - Tangen, D. "Using Microteaching to Enhance Teacher Efficacy in Pre-service Teachers". *Teaching Education* 21/2 (2010), 199-210.
DOI: [10.1080/10476210902998466](https://doi.org/10.1080/10476210902998466)
- Mustul, Önder. *Keman Öğretiminde Mikro Öğretim Tekniğinin Öğretme Becerilerine Etkisi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Özdemir, Özge. *Mikro Öğretim ve Video-Örnek Olay Etkinliklerinin Öğretmen Adaylarının Genel ve Özel Alan Eğitimi Yeterliklerine Katkısı*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Özonur, Mesut - Kamlı, Halil. "Evaluation of Pre-service Teachers' Views Related to Microteaching Practice". *Universal Journal of Educational Research* 7/5 (2019), 1226-1233. DOI: [10.13189/ujer.2019.070508](https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070508)
- Öztürk, Birsen. "Video Kamera Kaydına Dayalı Mikro Öğretim Yönteminin Öğrencilerin Piyano Çalma Becerilerine Etkisi". *Çağdaş Eğitim Dergisi* 31/335 (2006), 30-36.

- Sevim, Serkan. “Mikro-Öğretim Uygulamasının Öğretmen Adayları Gözüyle Değerlendirilmesi”. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 21 (2013), 303-313.
- Tok, Şükran. “Mikro Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançlarına ve Mesleğe Yönelik Tutumlarına Etkisi”. *Milli Eğitim* 45/212 (2016), 5-25.
- Tünkler, Vural - Güven, Cemal. “Mikroöğretim Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Tamamlayıcı Ölçme-Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Okuryazarlık Düzeylerine Etkisi”. *Hacettepe University Journal of Education* 34/2 (2019), 541-564.
- Umuzdaş, Serpil. *Mikro Öğretim Yönteminin Viyolonsel Öğretmeni Adaylarının Öğretim Becerilerine ve Viyolonsel Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Wragg, E. C. *An Introduction to Classroom Observation*. London: Roulledge, Second Edition., 1999.
- Yağan, Saadet Aylin. “Üniversite Öğrencilerinin COVID-19 Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Görüşleri”. *Academic Platform Journal of Education and Change* 4/1 (2021), 147-174.
- Yeşilyurt, Etem. “Mikro Öğretim Yöntemi ve Örnek Ölçme-Değerlendirme Formunun Geliştirilmesi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 10/4 (2021), 3156-3172. <https://doi.org/10.15869/itobiad.901409>
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 9. Baskı., 2013.
- Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara: Mili Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017. <https://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/1089>